

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด” โดยชุมชนมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตร
 - 2.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.2 หลักการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.3 ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.4 กระบวนการและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
4. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22
5. การดำเนินงานกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิต
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร
7. การตีมีด
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

ได้มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างหลากหลายดังนี้

รุจิรุ ภูสวระ (2546:1-2) ได้ให้ความหมายหลักสูตรไว้สองความหมาย ดังนี้ หลักสูตรคือแผนการเรียนและหลักสูตรประกอบด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหาซึ่งรวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์และท้ายที่สุดต้องมีการประเมินผลลัพธ์ของ

การเรียน นอกจากนั้นยังกล่าวถึงคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับหลักสูตรเช่น โปรแกรมการเรียน เอกสารการศึกษา แผนการจัดกิจกรรม

ฉันท ชาติทอง (2550:7) ได้กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ความรู้ต่างๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมโครงการหรือแผน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

อนงค์ศิริ วิษาลย์ (2550:5) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่า เป็นเอกสารที่เป็นรูปเล่มที่ได้จัดเตรียมไว้เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีเบื้องหลังการทำเอกสารเหล่านี้มาจากการวางแผนการระดมความคิดของผู้เกี่ยวข้องและได้นำความคิด ความรู้ ประสบการณ์และสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมาวางแผนจัดประสบการณ์ โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมทุกด้านเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พงษ์ศักดิ์ เป้นแก้ว (2552:13) ได้กล่าวว่า หลักสูตร มีความหมายที่มองได้ในหลายมิติ ซึ่งการตีความหมายนั้นขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ดังเช่น ถ้าเรากำลังจัดทำเพื่อวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรก็จะหมายถึงแผนประสบการณ์ เช่นเดียวกันถ้าเรากำลังดำเนินการหรืออยู่ในช่วงปฏิบัติงานการตีความหลักสูตรจะต้องครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นนั่นคือ หลักสูตรก็จะมี ความหมายครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานนั้นๆว่าเป็นประสบการณ์ทั้งหมดหรือมวลประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในความรับผิดชอบของสถาบัน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553:8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรหมายถึง เนื้อหาวิชา เอกสาร กิจกรรม แผนการจัดประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

นันทน์กัศ รัตนศิลป์ชัย (2553:6) ได้สรุปว่า หลักสูตร หมายถึงมวลประสบการณ์และกิจกรรมทั้งหลายที่หน่วยงานทางการศึกษาทั้งระดับส่วนกลาง ระดับส่วนภูมิภาคและระดับสถานศึกษา จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยการประเมินผลเพื่อตรวจสอบยืนยันผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประสาธ เนืองเฉลิม (2554:30) ได้สรุปความหมายหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตรคือ เอกสาร และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระของหลักสูตรวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียนและกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยผู้พัฒนาหลักสูตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

จากความหมายข้างต้นผู้วิจัยสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรหมายถึง โครงสร้างของเนื้อหาวิชาและมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการหรือแผนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถ มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และต้องมีการวัดผลประเมินผลเพื่อเป็นการยืนยันผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเห็นตรงกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนในแต่ละวัย แต่ละระดับได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือไม่ อย่างไร จะมีผลกระทบต่อผู้เรียนว่า ควรเรียนรู้สาระการเรียนรู้อะไรมีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงใด จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุป ดังนี้

ขำรง บัวศรี (2542: 9-10) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไรและสามารถให้ความรู้เสริมสร้างทักษะ และทัศนะคติในด้านใดได้บ้าง สิ่งต่างๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่จะช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กนั้นเน้นหนักไปในทางใด มีผลต่อตัวเด็กและสังคมมากน้อยเพียงใด

มาเรียม นิลพันธ์ (2542:บทนำ) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นข้อกำหนด หรือเป็นแผนในการศึกษาว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อะไร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญในการศึกษา

ชูจิตต์ เหล่าเจริญสุข (2549:5) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้ หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นธรรมเนียมในการจัดการศึกษาให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันต่างๆ แผนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและ ควบคุม ติดตามให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายการศึกษา กำหนดลักษณะของสังคมในอนาคตที่จะเป็นไปในรูปแบบใด

และหลักสูตรจะเป็นตัวบ่งชี้ความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดมีการจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์ ย่อมพัฒนาคนให้ได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

ฉันท ชาติทอง (2550:9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 3 ระดับสรุปได้ ดังนี้ ความสำคัญในระดับประเทศ หลักสูตรชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสัมพันธภาพกับการจัดการศึกษาในอนาคตในระดับสถานศึกษา หลักสูตรเป็นหัวใจและเป็นจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้นๆ และในระดับห้องเรียนมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยตรงและยังส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียน

จากทัศนะและแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของชาติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีคุณลักษณะตามจุดหมายที่ตั้งไว้ และหลักสูตรยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของชาติและเป็นตัวบ่งชี้ความเจริญของประเทศ โดยที่ประเทศใดที่จัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยและมีคุณภาพทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของโลกย่อมส่งผลให้ประเทศนั้นมีกำลังคนที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตร

จากคำนิยามหรือคำจำกัดความของหลักสูตร นอกจากชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีสาระสำคัญ และมีความหมายอย่างไรแล้ว ยังชี้ให้เห็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอยู่ในตัวหลักสูตรด้วย นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

ไทเลอร์ (Ralph Tyler, อ้างถึงใน รุจิรุ ภูสาระ, 2545:8) กล่าวว่า โครงสร้างของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมาย (Educational Purpose) ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
2. ประสบการณ์ (Educational Experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organizational of Educational Experience) เพื่อให้การสอน

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

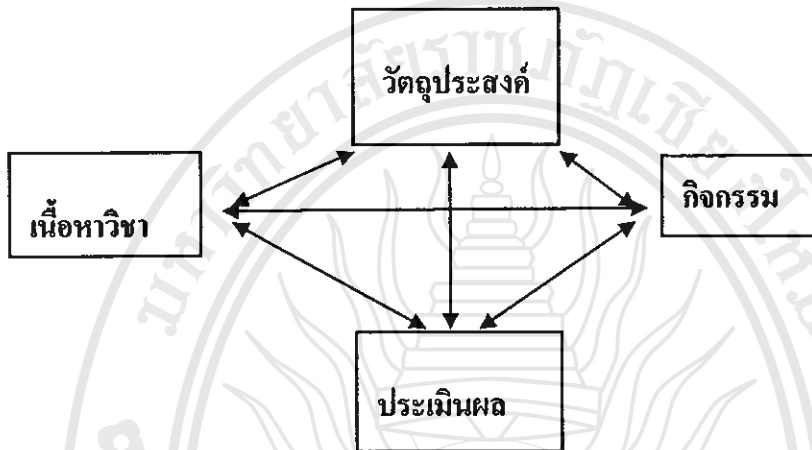
4. วิธีการประเมิน (Determination of what to Evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
- ทาบา (Hilda Taba, อ้างถึงในรุจิรุ ภูสาระ, 2545:8) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตร

4 องค์ประกอบ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ

2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. วิธีการประเมินผล

องค์ประกอบดังกล่าวสามารถแสดงความสัมพันธ์ภายในได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวความคิดของทาบาทิม่า : ปิยะดาพุทธาทจักร,ม.ป.ป. : 6

ธำรง บัวศรี (2542:10) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรนั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญและขาดไม่ได้อย่างน้อย 6 อย่างคือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and Experiences) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media and Materials) และการประเมินผล (Evaluation)

บุญชม ศรีสะอาด (2546:11) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบคือจุดประสงค์สาระความรู้ประสบการณ์กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546:18) กล่าวว่า การจำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรอาจแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่ในหลักใหญ่มีประเด็นหรือองค์ประกอบที่สำคัญเหมือนกันอย่างครบถ้วนซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตรจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็กช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล

2. เนื้อหา (Content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วกิจกรรมขั้นต่อไป คือ การเลือกเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ และการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอนและแบบเรียน เป็นต้น การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร และสิ่งแวดล้อมเช่น โต๊ะเก้าอี้ ห้องเรียนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนจำนวนครูและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการดำเนินการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ที่จะนำผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

ฉันท ชาติทอง (2550:10) กล่าวว่า องค์กรประกอบของหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และส่งผลถึงลักษณะ โครงสร้าง รูปแบบของหลักสูตรว่าจะเป็นอย่างไร โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ ความมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวมาผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง ส่วนที่อยู่ภายในและประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตร โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือความมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตรเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา นักการศึกษาได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับ ลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ดังนี้

สูนีย์ ภูพันธ์ (2546:19) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ 1) ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาดตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ ตรงตามลักษณะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ 2) มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่

จะช่วยให้ นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นและมีพัฒนาการในทุกด้านสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือจิตวิทยาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้ เหมาะสมกันในส่วนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

3) หลักสูตรควรสร้าง โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อให้ได้ผลดีควรจัดเป็นรูปคณะกรรมการ

4) มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดงลักษณะของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา การเปลี่ยนแปลง แนวความคิดทางจิตวิทยาความเปลี่ยนแปลงในจุดประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน มีสัจการแห่งตน มีมนุษยสัมพันธ์มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี วิวัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรมและภาวะความเป็นอยู่ของสังคมที่เปลี่ยนไป ระบบการปกครอง ประเทศที่เปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ได้แก่ การบริหารการศึกษา อุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ ศึกษาวิธีสอนและการประเมินผลการศึกษา 5) หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันไปและจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกันจะต้องเป็น ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆในชีวิต เพื่อให้ มีความเป็นอยู่อย่างผาสุกเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็กส่งเสริมให้เด็กเกิด ความรู้ทักษะเจตคติ ความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้เด็กทำงาน เป็นอิสระและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

6) บอกแนวทางวิธีสอนและอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม จะต้องจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีโอกาสแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ 7) หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ ตลอดเวลาเพื่อทราบข้อบกพร่องในส่วนที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปและ 8) หลักสูตรที่ดีจะต้องวาง กฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

ฉันท ชาติทอง (2550:20) ได้ให้แนวคิดว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) หลักสูตรควรมีความคล่องตัว สามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดีเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ควรได้รับการจัดทำหรือพัฒนาจากคณะบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ผู้ปกครอง ประชาชน นักวิชาการ นักพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหาร มีส่วนร่วมและรับรู้ใน 2) การจัดทำหลักสูตรต้องจัดได้ ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ ควรมีกิจกรรม กระบวนการและเนื้อหาสาระของเรื่อง ที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียน ในทุกๆ ด้าน บอกแนวทาง ด้านสื่อการสอน การใช้สื่อการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน มีลักษณะที่สนองความต้องการและความสนใจทั้งของนักเรียนและสังคม ส่งเสริมความเจริญงอกงาม

ในตัวผู้เรียนทุกด้านรวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และชี้แนะแนวทางกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติได้ด้วยตนเอง จากสื่อต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

3) หลักสูตรควรจัดทำมาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ อย่างรอบคอบ เช่น ข้อมูลทางด้าน ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยา สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับธรรมชาติและ ความต้องการของผู้เรียนเนื้อหาและประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของผู้เรียน ประสบการณ์ต้องเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ใน โรงเรียน หลักสูตรที่ดีจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนนำไปปฏิบัติได้ดีมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลต่อผู้เรียน

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตร ถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนด แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนเองของสังคมได้ การจัดการศึกษาที่ดีจึงควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ สภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาให้เหมาะสม ทันสมัย ต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ ทั้งนี้ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของ การพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546:158) ได้ศึกษาแนวคิดของกู๊ด ซึ่งให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนา หลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงเป็น วิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียนส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาส ทางการเรียนรู้ขึ้นใหม่

คุณหญิง มัชฌิมากิโร (2548:57) ได้ให้ความหมาย การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นหรือการจัดทำหลักสูตรใหม่โดย ไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อนก็ได้ รวมทั้งการจัดทำและสร้างเอกสาร สื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย

ศิริพร จิปนวัฒนา (2548:78) ได้ให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า เป็นการ ปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดย

ไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆที่ชัดเจนและเป็นระบบ

ปิยะดา พูลทาจกร (2549:24) ได้ให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมในทุกองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการวัดผลประเมินผล

ฉันท ชาติทอง (2550:27) ได้ศึกษาแนวคิดของทาบา ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้มีผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการ การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกรู้สีกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุง หลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550:41) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อเหมาะสมกับผู้เรียนและสถานศึกษาโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2550:33) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “การพัฒนาหลักสูตร” คือ การปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น หรือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลยและมีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบ เป็นลำดับขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง

นันทน์ภัส รัตนศิลป์ชัย (2553:32) และบุญเลี้ยง ทุมทอง (2553:167) กล่าวว่า กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ หรือเป็นการนำหลักสูตรในระดับต่างๆที่เคยทำขึ้นไว้แล้วมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดทำเอกสาร สื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม สาเหตุที่ทำให้มีการพัฒนาหลักสูตร จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาถึง

ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นสมบูรณ์ สามารถสนองความต้องการของบุคคลและสังคมพื้นฐานด้านต่างๆ ที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องนำมาพิจารณานั้นมีหลายประการ

หลักการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (C u r r i c u l u m Development) เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่างๆ อย่างเป็นระบบระเบียบและเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริงนักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นถึงหลักการในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

สูนีย์ ภูพันธ์ (2546:160) ได้กล่าวถึง หลักการพัฒนาหลักสูตรว่า การพัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดีต้องได้รับความร่วมมือและประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผนต่อเนื่องกันไป เริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจนถึงการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มต้นที่จุดใด จะเป็นการพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบและจะดำเนินการอย่างไรในขั้นต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะ เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดหลักสูตร ครูผู้สอนหรือนักวิชาการทางด้านการศึกษาและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบและดำเนินการอย่างเป็นระบบแบบแผนทีละขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นมามีใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่และการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทัศนคติของผู้เรียนด้วย

บุญชม ศรีสะอาด (2546:73) ได้สรุปหลักของการพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไปดังนี้ ใช้พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยาและวิชาความรู้ต่างๆ พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม พัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน หลักของการเรียนรู้ในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องพิจารณาความเหมาะสมในด้านความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่องและบูรณาการของประสบการณ์ต่างๆ พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กันตามลำดับจากจุดประสงค์ สาระความรู้และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลพิจารณาถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ พัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง มีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ อาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายการจัดทำหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตร นักพัฒนาหลักสูตร

จะต้องมีความรู้ มีข้อมูลหรือศึกษาพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดี ถูกต้องเหมาะสม นำไปสู่จุดหมายปลายทางในการจัดการศึกษาที่สนองตอบความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบในการพัฒนาหลักสูตรต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญ นักพัฒนาหลักสูตรที่มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ต้องได้รับความร่วมมือและประสานงานจากบุคคลทุกฝ่าย ในการดำเนินงานตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมาย การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมผู้ใช้หลักสูตรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ การจัด การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตลอดจนมีการวิจัยติดตามผลอย่างต่อเนื่องซึ่งดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการเพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดี ถูกต้องเหมาะสม นำไปสู่จุดหมายปลายทางในการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นหัวใจของการของการจัดการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ การจัดการศึกษาที่ดีจึงควรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมกับผู้เรียน หลักสูตรจึงจำเป็นต้องปรับปรุง หรือพัฒนาให้มีความเหมาะสม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ

การจัดทำหลักสูตรหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการพัฒนาหลักสูตรซึ่งรวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรฉบับเดิมหรือการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของสังคมนั้นๆ ตลอดจนแนวความคิดความเชื่อในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติในด้านต่างๆ ในทางที่พึงประสงค์ของสังคม

นักการศึกษาได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาพื้นฐานการจัดทำหลักสูตรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

ปิยะดา พูลทาจกร (ม.ป.ป.:29) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร จำเป็นที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องวิเคราะห์และใช้ประกอบในการพิจารณาในการสร้างและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวได้แก่ พื้นฐานปรัชญาการศึกษา พื้นฐานเนื้อหาวิชาหรือความรู้ พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม พื้นฐานของผู้เรียนพื้นฐานทางจิตวิทยาและพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี

สำลี รักสุทธี (2544:17) ได้กล่าวถึง พื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์เนื้อหา จุดเด่น จุดด้อยจุดที่ต้องการพัฒนาซึ่งได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ รายได้ แหล่งเงินทุน การตลาด สถานประกอบการ เป็นต้น
2. ด้านสังคมวัฒนธรรม คือ ข้อมูลเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การละเล่น เป็นต้น
3. ด้านการศึกษา คือข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ผู้เรียน ผู้สอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานศึกษา แหล่งวิทยากร เป็นต้น
4. ด้านประชากร คือข้อมูลเกี่ยวกับการเพิ่ม/การลดของประชากร แรงงาน ตลาดแรงงาน สุขภาพอนามัย เป็นต้น
5. ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ สภาพแวดล้อม มลภาวะ เป็นต้น
6. ด้านการสื่อสาร / คมนาคม คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น น้ำประปา ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นต้น

บุญชม ศรีสะอาด (2546:21) ได้แสดงความคิดเห็นว่า พื้นฐานที่สำคัญในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร มี 5 ด้าน คือ พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ในหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้น จะมีความรู้ ผลการค้นพบและแนวปฏิบัติที่เคยมีในอดีต เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรือจากความรู้ล้มเหลวในการจัดการศึกษาในอดีตพื้นฐานจากปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตรจะใช้ปรัชญาช่วยในการกำหนดจุดประสงค์ในการจัดหลักสูตร และการจัดการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ามีความเชื่อหรือยึดถือปรัชญาใดพื้นฐานจากสังคม ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคม สมาชิกในสังคมเป็นผู้สร้างและพัฒนาโรงเรียน ดังนั้นหลักสูตรต้องมุ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม พื้นฐานจากจิตวิทยา โดยเฉพาะจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ และพื้นฐานจากวิชาความรู้ต่างๆ โครงสร้างของวิชาการต่างๆ รวมทั้งความรู้ทางอาชีพเป็นรากฐานของการเรียนรู้ หลักสูตรจะมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจมโนทัศน์ การวางนัยทั่วไป และเข้าใจในวิธีการ

ศิริพร ชีปนวัฒนา (2547:27) ได้กล่าวถึง พื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรว่า การจัดทำหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตรซึ่งรวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรฉบับเดิมหรือการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนและสภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ตลอดจนแนวความคิดความเชื่อในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติและบุคลิกภาพในด้านต่างๆ ในทางที่พึงประสงค์ของสังคม การศึกษาพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรและเป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตัวผู้เรียน และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

กระบวนการและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญต่างๆ หลายขั้นตอนด้วยกัน ได้มีนักการศึกษาได้เสนอรูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้พอสรุปที่สำคัญได้ดังนี้

สูนีย์ ภูพันธ์ (2546:163) ได้ศึกษารูปแบบกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ ที่ได้เสนอรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มจาก

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ก่อนจะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างกว้างๆ นั้น จะต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น แหล่งแรกคือสังคม ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม โครงสร้างที่สำคัญทางสังคม และความมุ่งหวังทางสังคม แหล่งที่สองเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถและคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการและแหล่งที่สาม คือ คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาการต่างๆ หรือจากผลการวิจัยที่สรุปให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรจัดการเรียนการสอนแล้วนำมาประมวลเข้าด้วยกันเป็นจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ ของหลักสูตรหรือจุดประสงค์ชั่วคราว (Tentative Objective) จากนั้นจุดประสงค์ชั่วคราวจะได้รับการกลั่นกรองจากข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ปรัชญาสังคมและจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งจะคัดทอนจุดประสงค์ที่ไม่จำเป็นออกและทำให้จุดประสงค์มีความชัดเจนขึ้น จุดประสงค์ที่ได้นี้จะเป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร

2. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์อย่างไร กิจกรรมที่จัดทั้งในการเรียนการสอนและส่วนเสริมหลักสูตรนั้นมีอะไร ทั้งนี้เพื่อที่จะให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินดำเนินไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไทเลอร์ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรม และเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์
2. กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะทำให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในจุดประสงค์
3. กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้
4. กิจกรรมและประสบการณ์หลายๆ ด้านของการเรียนรู้จะนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงข้อเดียว
5. กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงหนึ่งอาจตอบสนองจุดประสงค์หลายๆ ข้อได้

นอกจากนั้นไทเลอร์ ยังเน้นเกี่ยวกับการพิจารณาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่า ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในด้านเวลาต่อเวลา และเนื้อหาต่อเนื้อหา เรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบ แนวตั้ง (Vertical) กับแนวนอน (Horizontal) ซึ่งมีเกณฑ์ในการจัดดังนี้

1. ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวตั้งของส่วนองค์ประกอบหลัก ของตัวหลักสูตรจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งที่สูงขึ้นไป เช่น ในวิชาทักษะต้องเปิดโอกาสให้ มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน

2. การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง ความสัมพันธ์แนวตั้งของส่วนองค์ประกอบ หลักของตัวหลักสูตรจากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังหรือจากสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่ง ที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียนลำดับก่อนหลังก็เพื่อให้ได้เรียน เนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. บูรณาการ (Integration) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวนอนขององค์ประกอบหลัก ของตัวหลักสูตร จากหัวข้อเนื้อหาหนึ่งไปยังอีกหัวข้อเนื้อหาหนึ่งของรายวิชา หรือจากรายวิชาหนึ่ง ไปยังอีกรายวิชาอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมด ของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็น แบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์แวดล้อม

4. การประเมินผล เพื่อที่จะตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตาม จุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่สมควรจะมีการปรับแก้ในส่วนใดบ้างควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

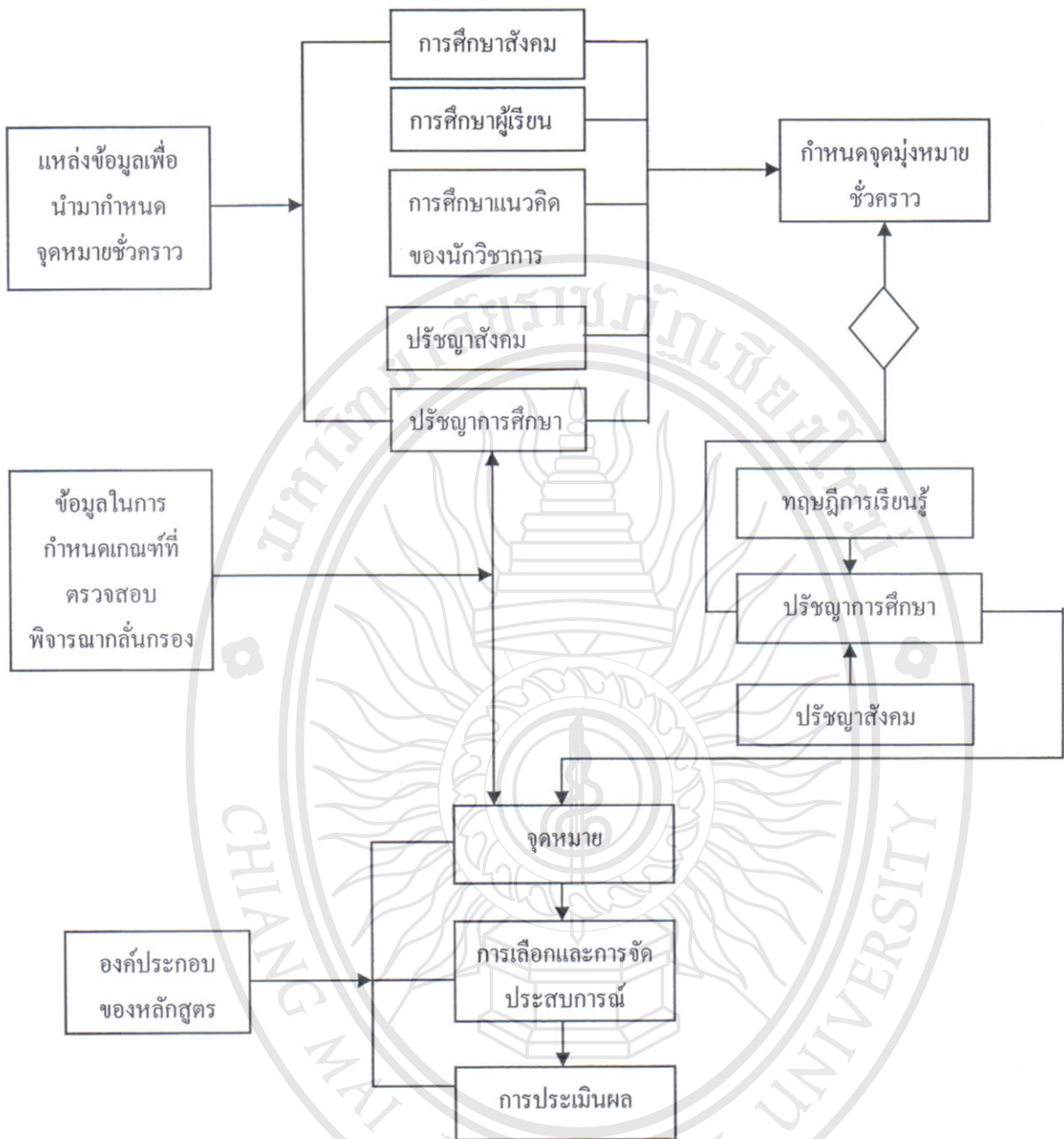
- 4.1 กำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง
- 4.2 วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น
- 4.3 ศึกษาสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่าง

เหมาะสม

4.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้

- 4.4.1 ความเป็นปรนัย (Objectivity)
- 4.4.2 ความเชื่อมั่น (Reliability)
- 4.4.3 ความเที่ยงตรง (Validity)

5. ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์เพื่ออธิบายผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การอธิบายถึงส่วนดีของหลักสูตรหรือสิ่งที่จะต้องปรับแก้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นซึ่งแสดงในแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์

ที่มา: สุนีย์ ภูพันธ์ (2546:166)

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546:167) ได้ศึกษาแนวคิดของทาบา ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนคล้ายรูปแบบของไทเลอร์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน สรุปได้ว่า

1. ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) สํารวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน หลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว

3. เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะมีส่วนช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งนอกจากจะต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายวัย และความสามารถของผู้เรียนแล้วยังต้องมีความเชื่อถือได้และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วย

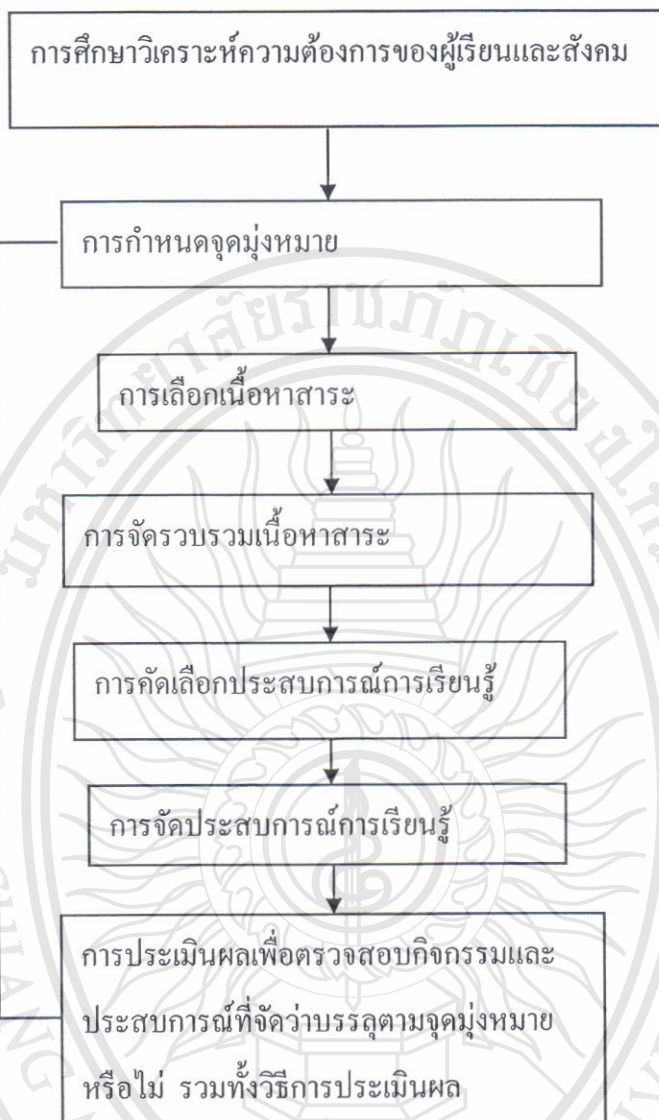
4. จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องมาทำมาจัดลำดับโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหาวิชาและความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. กำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it) คือ การตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

จากแนวคิดของทาบา จะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดที่คล้ายกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ แต่ในขณะที่ไทเลอร์ให้ความสำคัญต่อการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะเป็นหลักในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผล ทาบากลับให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกและการจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์และเชื่อว่าผู้สอนซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งนำมาแสดงในแผนภูมิที่ 2.3 ดังนี้

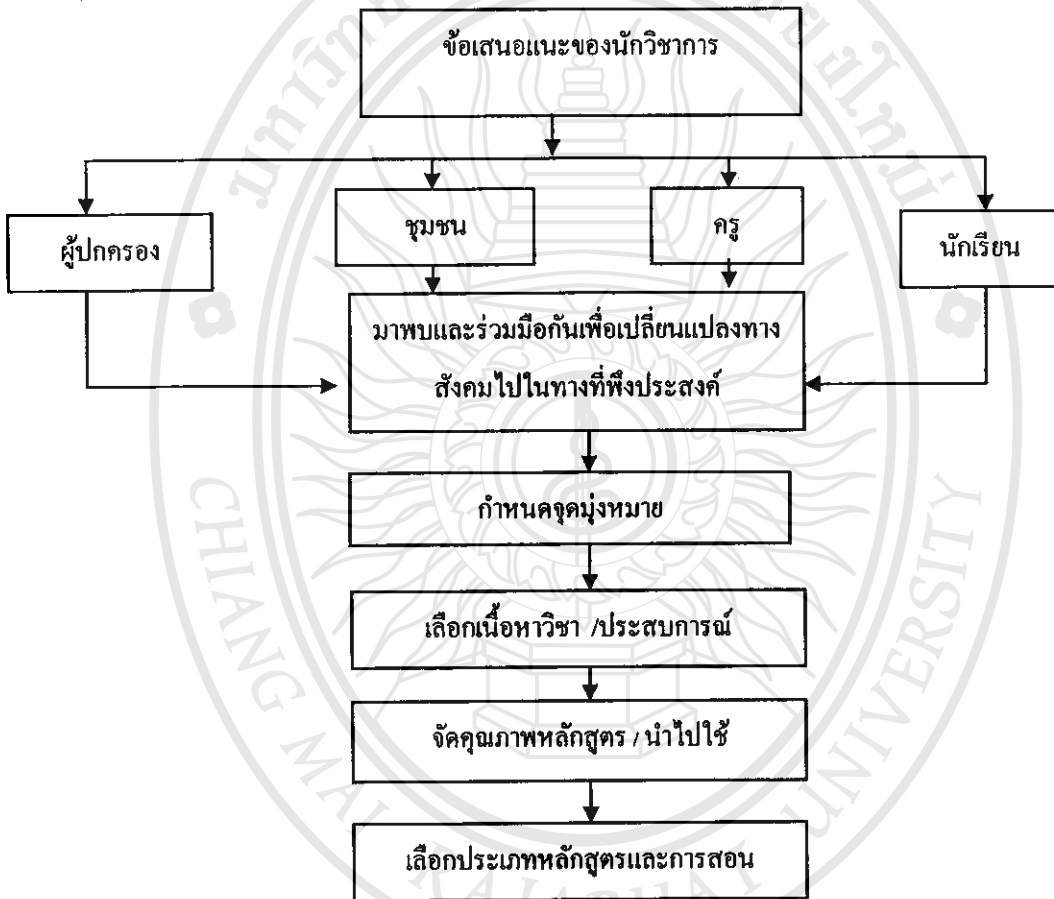

แผนภูมิที่ 2.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

ที่มา: สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 :168)

ฉันท ชาติทอง(2550:36) ได้ศึกษาแนวคิดของสมิธสแตนเลย์และซอร์ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้รูปแบบการศึกษาสังคมเป็นพื้นฐาน (Socialized – Approach) ว่าโรงเรียนทั้งโรงเรียนเป็นสังคมหนึ่ง ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรของเขาจึงมุ่งเน้นทางด้านการศึกษาสังคมเป็นหลัก ทั้งทางด้านทักษะ ค่านิยม รูปแบบของสังคม สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม เพื่อพยายามนำมาหล่อหลอมและส่งผลกระทบไปยังโรงเรียนในรูปแบบที่เป็นปัญหาของสังคมและโรงเรียนพยายามจัดการศึกษาเพื่อมุ่งฝึกคนให้เข้าใจสังคมและแก้ไข

ปัญหาของสังคม สมิธและคณะ (ฉันท ชาติทอง, 2550:37) ได้ใช้การศึกษาสังคมในปัจจุบันมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ การสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การเลือกประเภทของหลักสูตรและการสอนที่นำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และการจัดคุณภาพหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยได้เสนอว่า การพัฒนาหลักสูตรและการปฏิบัติหลักสูตรต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งโรงเรียนและสังคมซึ่งนำมาแสดงในแผนภูมิที่ 2.4

แผนภูมิที่ 2.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสมิธแดนเลย์และชอร์
ที่มา: ฉันท ชาติทอง (2550:37)

ฉันท ชาติทอง (2550:38) ได้ศึกษาแนวคิดของเชเลอร์อเล็กซานเดอร์และเลวิส ซึ่งได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรโดยเขามีแนวคิดที่ว่าหลักสูตรเป็นแผนในการจัดโอกาสการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องมีการกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ (Curriculum System) ดังนี้

เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goals, Objectives and Domain) การพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายแต่ละประเด็นจะบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่งๆ ของหลักสูตร ซึ่ง เลเซอร์ อเล็กซานเดอร์และเลวิส ได้เสนอไว้ว่ามี 4 ขอบเขตที่สำคัญ คือ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) สมรรถภาพทางสังคม (Social Competence) ทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) นอกจากนี้ยังอาจมีขอบเขตอื่นๆ อีกซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรอาจจะพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะทางสังคม เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่างๆ ของหลักสูตร จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากตัวแปรภายนอก (External Variables) เช่น ทัศนคติความต้องการทางสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรเป็นต้น การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เมื่อกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เลือกได้แล้วการใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบหลักสูตรแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอนตามรูปแบบต่างๆ ครูผู้สอนต้องเลือกวิธีการสอน สื่อ วัสดุการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

ปิยะดา พูลทาจกร (ม.ป.ป:77) ได้ศึกษาแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของกูดแล็คและริชเทอร์ ซึ่งได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร คือ ก่อนการกำหนดจุดมุ่งหมายจะต้องสำรวจค่านิยมของสังคม ความต้องการของสังคมและพิจารณากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่กว้าง จึงตัดแปลงจุดมุ่งหมายทางการศึกษา เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระและส่วนที่เป็นพฤติกรรมที่ต้องการจะปลูกฝังแก่ผู้เรียนจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั่วไปนำไปกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มผู้เรียนหรือผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งจะทำให้การจัดการสอนสนองต่อความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียน เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจของตนเอง ขั้นตอนสุดท้าย คือ การตรวจสอบผลย้อนกลับและการปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและเป็นไปตามค่านิยมของสังคม รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของกูดแล็คและริชเทอร์จึงประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่านิยม พื้นฐานความรู้สภาพและความต้องการของผู้เรียน สังคม เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั่วไป ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่กว้างประกอบด้วยส่วนที่เป็นเนื้อหาและส่วนที่เป็นพฤติกรรมที่จะปลูกฝัง เพื่อเป็นแนวทางกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเฉพาะต่อไป

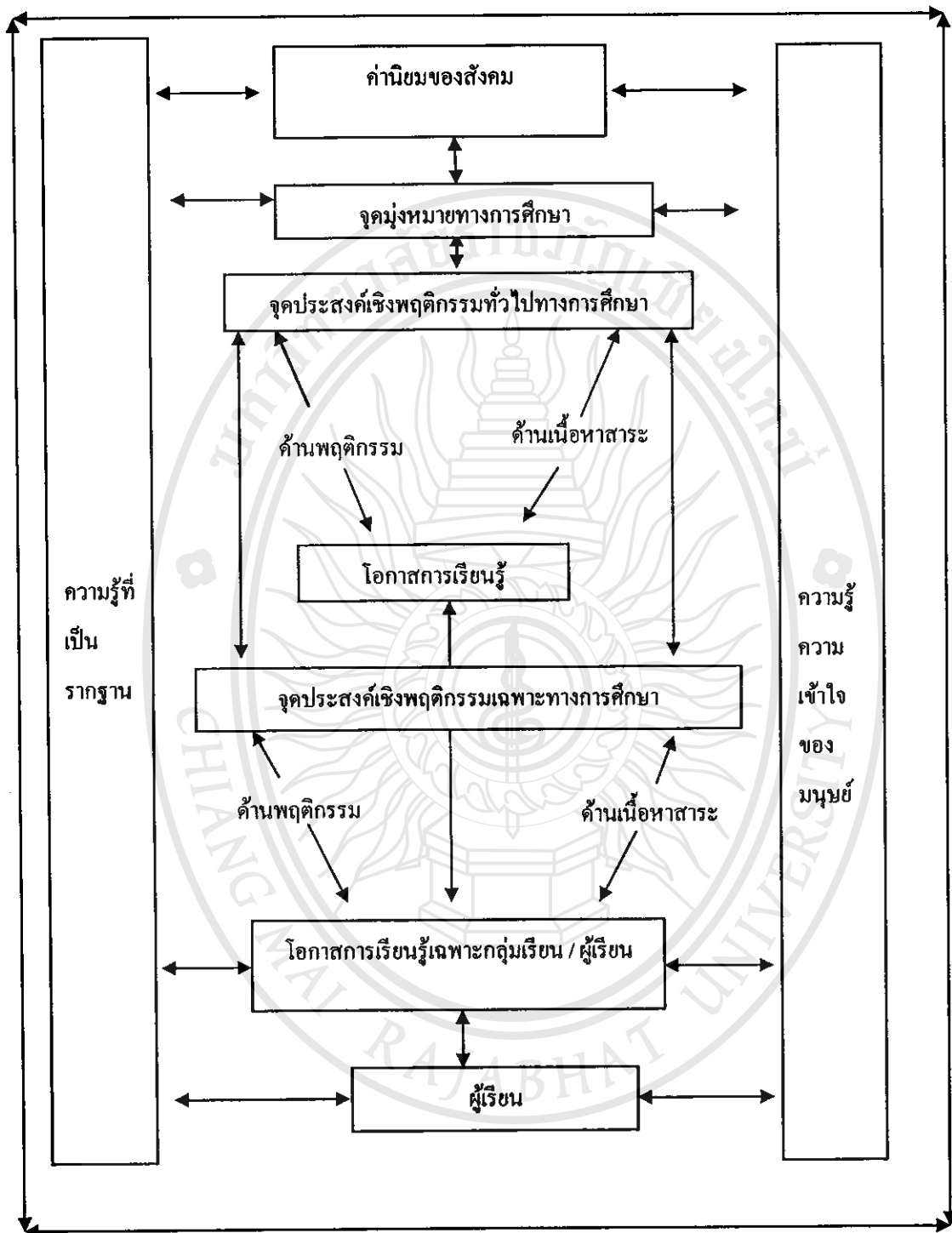
3. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเฉพาะเป็นการกำหนดจุดประสงค์เฉพาะผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อสนองตอบต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น

4. การกำหนดเนื้อหา กิจกรรม สื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสม ผู้เรียนสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเฉพาะได้

5. การประเมินผลและการตรวจสอบผลย้อนกลับ เพื่อนำไปปรับปรุงให้หลักสูตรมีความเหมาะสมกับค่านิยมและความต้องการของผู้เรียนสังคมมากขึ้น

จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของกุดเล็กและริชเทอร์ สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเน้นการออกแบบหลักสูตรที่คำนึงถึงค่านิยมของสังคมและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งการกำหนดจุดหมายของหลักสูตรจะกำหนดตามขั้นตอนจากจุดมุ่งหมายการศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมซึ่งแสดงในแผนภูมิที่ 2.5

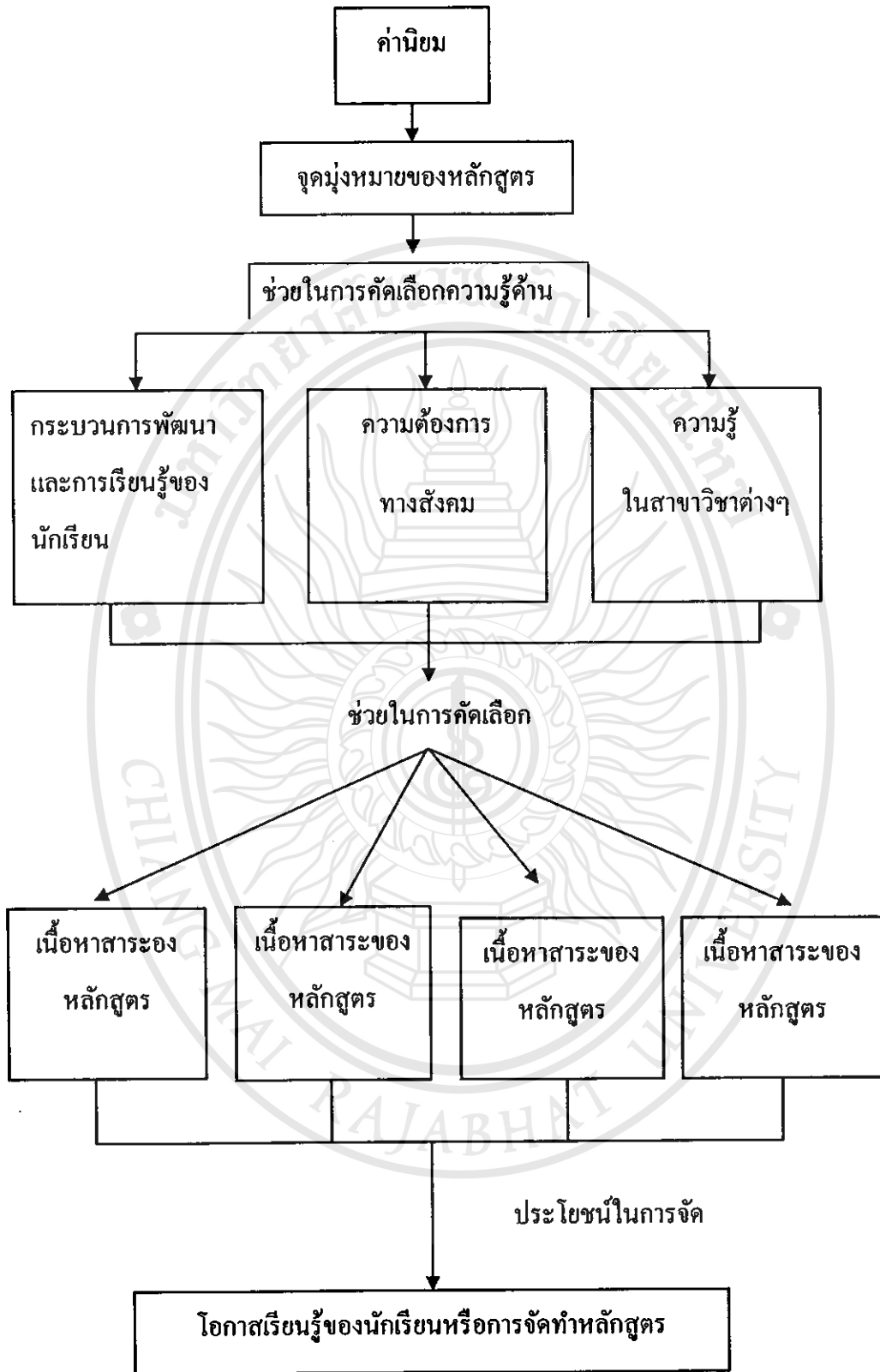

แผนภูมิที่ 2.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของกูดแล็คและริชเทอร์
ที่มา: ปิยะดา พูลทาจกร (ม.ป.ป.:78)

ปิยะดา พูลทาจกร (ม.ป.ป.:84) ได้ศึกษาแนวคิดของฟ็อกซ์ ซึ่งได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาจากค่านิยมต่างๆ ของสังคมและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะช่วยในการคัดเลือกสิ่งที่เป็นความรู้เกี่ยวกับ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านกระบวนการพัฒนาและการเรียนรู้ของนักเรียนความต้องการของสังคมและความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ จากความรู้เกี่ยวกับ 3 ด้านดังกล่าว จะเป็นแนวทางในการคัดเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน รูปแบบของหลักสูตรและวิธีการสอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดโอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือในการจัดทำหลักสูตรดังนั้นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของฟ็อกซ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
3. กำหนดเนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การประเมินผลเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อนำผลการประเมิน ไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ต่อไปจากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ ฟ็อกซ์ดังกล่าว สามารถแสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ดังแผนภูมิที่ 2.6

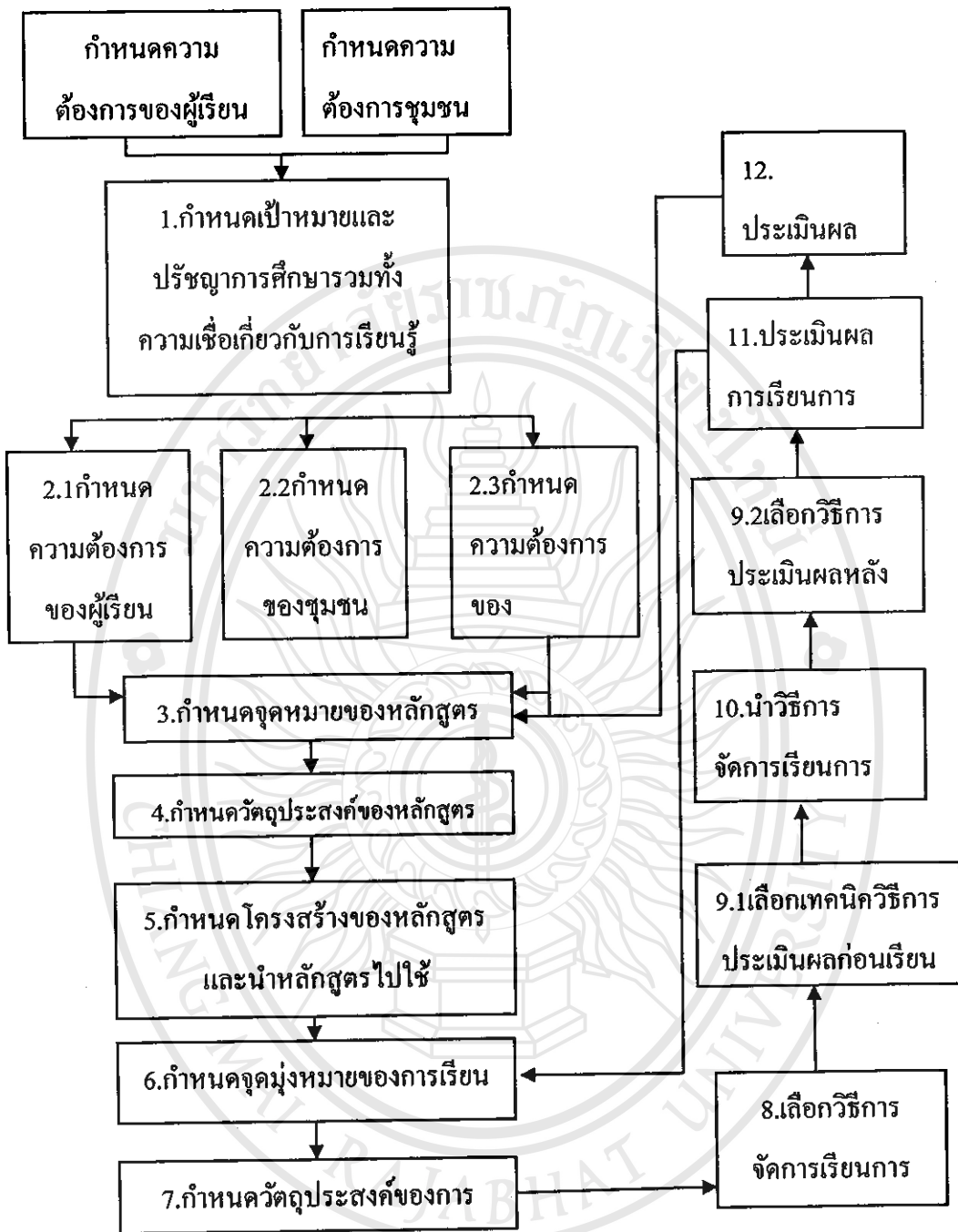
แผนภูมิที่ 2.6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของฟ็อกซ์
ที่มา:ปิยะดา พูลทจักร (ม.ป.ป.:71)

ยุพิน อินทะยะ (ม.ป.ป.:41) ได้ศึกษาแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแฮมป์ที่ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบโดยนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบามาพัฒนาซึ่งแสดงขั้นตอนได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.7รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแฮมป์
ที่มา: ยุพิน อินทะยะ (ม.ป.ป.:41)

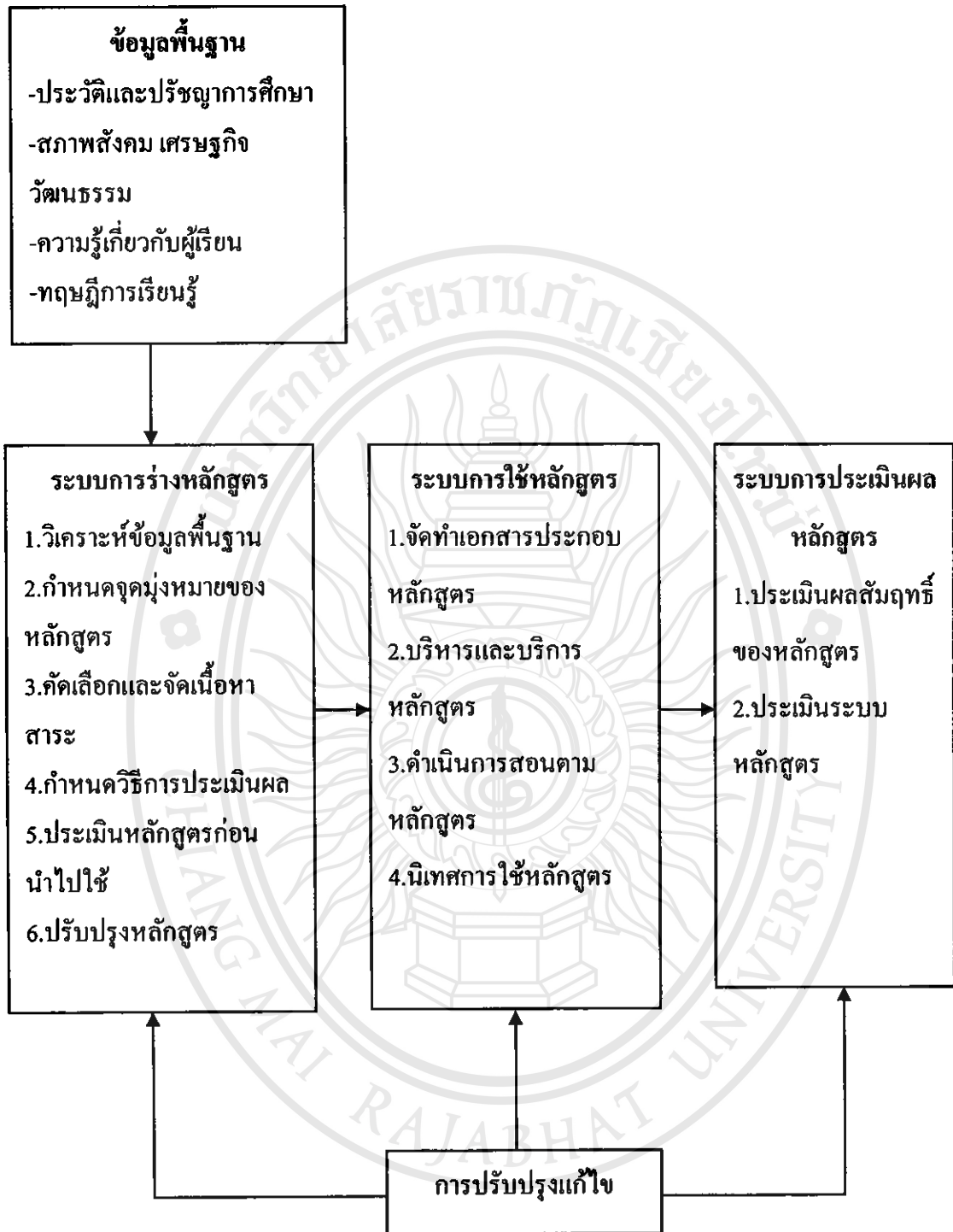
ฉันท ชาติทอง (2550:39) ศึกษาแนวคิดของ โอเลียที่ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร โดยขยายความคิดของตนเองจากที่ได้เคยเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้เมื่อ ค.ศ. 1976 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโอเลียได้เสนอองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ปรัชญาและหลักจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งเป้าหมายนี้เป็นความเชื่อที่ได้มาจากความต้องการของสังคม ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้เรียนและเนื้อหาวิชา กำหนดจุดหมายของหลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจัดโครงสร้างของหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้กำหนดจุดหมายของการเรียนการสอนจุดประสงค์การเรียนการสอนเลือกยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนวิธีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนนำยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนไปใช้ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนไปใช้ประเมินผลหลักสูตรดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.8

แผนภูมิที่ 2.8 รูปแบบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

ที่มา : ฉันท ราชทอง (2550:40)

ฉันท ราชทอง (2550:41) ได้สรุปเนื้อหาการพัฒนาหลักสูตร โดยแสดงเป็นแผนภูมิที่ 2.9 ระบบการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.9 รูปแบบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของสจดี อุทรานันท์
ที่มา:ฉันท ชาติทอง (2550:41)

จากแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรทั้งหลายดังกล่าว สรุปได้ว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาหลักสูตรนั้นกระทำเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งสภาพแวดล้อม ที่เป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย จึงจำเป็นที่จะต้อง ทำการศึกษา สำรวจสภาพความต้องการของผู้เรียน สภาพความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของ สังคม ตลอดจนการวิเคราะห์หลักปรัชญาการศึกษา เพื่อเป้าหมาย จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรม การเรียนการสอนและการประเมินผล

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำไปใช้เป็นกรอบ และทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือใน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

วิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2552:4) กำหนดให้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้าน ร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้าประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552:4) กำหนดให้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการ เรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะเจตคติ และคุณธรรมบน พื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. หลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมายหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2552:5) กำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552:6-7) กำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม

รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล ข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแบบเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลง ของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยี ด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2552:7) กำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ดังนี้คือ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

สรุปได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐานและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถและดำรงตน อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสมดุล

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

กระทรวงศึกษาธิการ (2552:1) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระที่ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน อย่างสร้างสรรค์ในสังคมไทยและสากล ตลอดจนเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอประมาณและมีความสุข

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงานมีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคมสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่าและใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสารการแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. เข้าใจวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และทักษะการแสวงหาความรู้ ทำงานอย่างมีคุณธรรม และมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

2. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับศาสตร์อื่นๆ วิเคราะห์ระบบเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ สร้างและพัฒนา สิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยโดยใช้ซอฟต์แวร์ช่วยในการออกแบบหรือนำเสนอผลงานวิเคราะห์และเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อมและมีการจัดการเทคโนโลยีด้วยวิธีการของเทคโนโลยีสะอาด

3. เข้าใจองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ องค์ประกอบและหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสารข้อมูลสำหรับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ คุณลักษณะของคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วง และมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์แก้ปัญหา เขียนโปรแกรมภาษา พัฒนาโครงงานคอมพิวเตอร์ ใช้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ติดต่อสื่อสารและค้นหาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนองาน และใช้คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานหรือโครงงาน

4. เข้าใจแนวทางสู่อาชีพการเลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจและมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ในสังคมไทยและสากลตลอดจนเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอประมาณและมีความสุขประกอบด้วย 4 สาระคือ สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสาระที่ 4 การอาชีพ คุณภาพผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือมุ่งหวังที่ให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิตสร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับศาสตร์อื่นๆ เข้าใจองค์ประกอบของระบบสารสนเทศ องค์ประกอบและหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสารข้อมูลสำหรับเครือข่ายคอมพิวเตอร์คุณลักษณะของคอมพิวเตอร์ตลอดจนเข้าใจแนวทางสู่อาชีพการเลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจและมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

จากหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีผู้วิจัยสรุปได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพ และเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 สาระ ได้แก่ สาระ การดำรงชีวิตและครอบครัว สาระการออกแบบและเทคโนโลยี สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตลอดจนสาระการอาชีพ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์และข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550-พ.ศ. 2554) มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้นทั้งเป้าหมาย ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ดังโครงสร้างหลักสูตรชั้นปีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อุตสาหกรรม)

โครงสร้างหลักสูตรชั้นปีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อุตสาหกรรม)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2	
รายวิชา/กิจกรรม	เวลาเรียน	รายวิชา/กิจกรรม	เวลาเรียน
รายวิชาพื้นฐาน	(หน่วย กิต/ชม.)	รายวิชาพื้นฐาน	(หน่วย กิต/ชม.)
ท 32101 ภาษาไทย	1.0/40	ท 32102 ภาษาไทย	1.0/40
ค 32101 คณิตศาสตร์	1.0/40	ค 32102 คณิตศาสตร์	1.0/40
ว 32101 แรงและการเคลื่อนไหว	1.0/40	ว 32102 โลก ดาราศาสตร์และอวกาศ	1.0/40
ส 32101 สังคมศึกษาฯ	1.0/40	ส 32103 สังคมศึกษาฯ	1.0/40
ส32102 ประวัติศาสตร์	0.5/20	ส32104 ประวัติศาสตร์	0.5/20
พ32101 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5/20	พ32102 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5/20
ศ32101 ศิลปะ	0.5/20	ศ32102 ศิลปะ	0.5/20
ง32101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	0.5/20	ง32102 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	0.5/20
อ32101 ภาษาอังกฤษ	1.0/40	อ32102 ภาษาอังกฤษ	1.0/40
รวม	7.0/280	รวม	7.0/280
รายวิชาเพิ่มเติม		รายวิชาเพิ่มเติม	
ง32201 โปรแกรมการจัดการ	0.5/20	ง 30257 ช่างโลหะ(การตีมีด)	10/40
ง32236 เขียนแบบ 1	1.0/80	ง32211 Internet เบื้องต้น	0.5/20
ง32237 ช่างเดินไฟฟ้าภายในอาคาร 1	2.0/40	ง32241 เขียนแบบด้วยโปรแกรม Auto CAD	1.0/40
ง.32238 ความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม	1.0/80	ง32242 ช่างเดินไฟฟ้าภายในอาคาร 2	2.0/80
ง32239 การประมาณราคา	1.0/40	อ.32204 ภาษาอังกฤษสำหรับงานอุตสาหกรรม	2.0/80
ง32240 ช่างทำอิฐบล็อก1	1.0/40		
รวม	6.5/260	รวม	6.5/260

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2	
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	เวลาเรียน (หน่วย กิต/ชม.)	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	เวลาเรียน (หน่วยกิต/ ชม.)
กิจกรรมแนะแนว	20	กิจกรรมแนะแนว	20
ลูกเสือ-เนตรนารี	10	ลูกเสือ-เนตรนารี	10
กิจกรรมชุมนุม	20	กิจกรรมชุมนุม	20
กิจกรรมเพื่อสังคมและบำเพ็ญ ประโยชน์	10	กิจกรรมเพื่อสังคมและบำเพ็ญ ประโยชน์	10
รวม	60	รวม	60
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	660	รวมเวลาเรียนทั้งหมด	660
รวมเวลาเรียนทั้งหมดตลอดปีการศึกษาทั้งหมด 1,320 ชั่วโมง			
กิจกรรมเพิ่มเติม		กิจกรรมเพิ่มเติม	
กิจกรรมทักษะการดำรงชีวิต		กิจกรรมทักษะการดำรงชีวิต	
1.กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย	280	1.กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย	280
2.กิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย	70	2.กิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย	70
3.กิจกรรมหลักโภชนาการ	370	3.กิจกรรมหลักโภชนาการ	370
4.กิจกรรมหลักไทรรงค์	150	4.กิจกรรมหลักไทรรงค์	150
5.กิจกรรมส่งเสริมภาวะผู้นำ	140	5.กิจกรรมส่งเสริมภาวะผู้นำ	140
6.กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและ สิ่งแวดล้อม	220	6.กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและ สิ่งแวดล้อม	220
7.กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ	40	7.กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ	40
8.กิจกรรมพัฒนาสุนทรียภาพ	40	8.กิจกรรมพัฒนาสุนทรียภาพ	40
รวม	1,310	รวม	1,310
กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์	20	กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์	20
กิจกรรมส่งเสริมอาชีพเพื่อการมี งานทำ	40	กิจกรรมส่งเสริมอาชีพเพื่อการมีงานทำ	40
รวม	60	รวม	60
รวมเวลากิจกรรมเพิ่มเติมทั้งหมด 2,740 ชม. /ปี			

การดำเนินงานกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิต

กิจกรรมทักษะการดำรงชีวิตตามกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22,2557) เยาวชนในปัจจุบันตกอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ตึงให้มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การพัฒนาเยาวชนจึงมีความจำเป็นที่ระบบการศึกษาต้องช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดทักษะดังกล่าวเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึนึกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมพร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 ได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง จึงได้จัดทำหลักสูตรทักษะการดำรงชีวิตขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประกอบด้วย 8 กิจกรรมต่อไปนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน รู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย ส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย รู้จักและเข้าใจมารยาทการรับประทานอาหาร เลือกรับประทานอาหารที่คุณค่าตามหลักโภชนาการ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. กิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนออกกำลังกายอย่างถูกวิธีและปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์ แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และเจริญเติบโตตามวัย มีคุณลักษณะด้านสมรรถภาพทางกายผ่านเกณฑ์ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานกองทุนการสร้างสุขภาพ (สสส.)
3. กิจกรรมหลักโภชนาการ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนมีสุขนิสัยด้านมารยาทในการรับประทานอาหาร มีมารยาททางสังคม รู้จักวิธีการใช้และดูแลรักษาอุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร ตลอดจนการจัดเก็บภาชนะ รู้จักการรักษาความสะอาดบริเวณที่รับประทานอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ

4. กิจกรรมหลักไตรรงค์ เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์มีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของตนเอง มีทักษะในการร้องเพลงชาติ กล่าวคำปฏิญาณตนและเพลงเกี่ยวพระมหากษัตริย์ การเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าแถวเข้าเรียนนอน การอบรมให้ความรู้ทางด้านวิชาการ จริยธรรมและนัยหมายกิจกรรมของวันถัดไป

5. กิจกรรมสร้างเสริมภาวะผู้นำ เป็นกิจกรรมที่เรียนรู้และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีวัฒนธรรมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีลักษณะของผู้นำ ผู้ตามที่ดีและมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม กล้าคิด กล้าแสดงออก รู้กระบวนการ สามารถทำงานและแก้ไขปัญหาพร้อมกับผู้อื่นได้อย่างดีตลอดจนยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

6. กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้กระบวนการกิจกรรม 5 ส ขั้นตอนการปฏิบัติงาน กระบวนการ และวิธีปฏิบัติกิจกรรม 5ส มีความรักและผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น ปลูกฝังให้มีระเบียบวินัย รักความสะอาด ช่วยเสริมสร้างสังคมภายในโรงเรียนให้มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพที่ดี

7. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ฝึกนักเรียนให้สามารถวางแผนทำงานตามขั้นตอน ปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้บรรลุเป้าหมาย รักการเรียนรู้ สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้ มีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

8. กิจกรรมพัฒนาสุนทรียภาพ เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนทรียภาพ เช่น ศิลปะและ กีฬา ตระหนักและเห็นคุณค่าของกิจกรรมสุนทรียภาพ มีทักษะกระบวนการในการเผยแพร่กิจกรรมพัฒนาสุนทรียภาพตลอดจนสามารถแสดงความเป็นตัวตนของตนเองได้ ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชน

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

เพ็ญศรี สมร่าง (2545:9) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานับว่าเป็นกระแสหนึ่งที่กำลังได้รับการยอมรับมากขึ้น เพราะเป็นทางออกสำหรับการจัดการศึกษาในอนาคต เพื่อตอบสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 แต่การมีส่วนร่วมยังดำเนินไปในลักษณะที่ไม่มาก

เท่าไรนักและการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของการจัดการศึกษา ประชาชนหรือชุมชนเป็นเพียงแต่เข้าไปสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ปฏิบัติตามความต้องการของโรงเรียนเท่านั้น

สุวิมล เปลื้องกระโทก (2546:44) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมขององค์กร สมาชิกจะรู้สึกว่ามีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีส่วนร่วมปรึกษาหารือ และช่วยกันแก้ไขปัญหาข้อขัดข้อง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของงานซึ่งลักษณะเช่นนี้ผู้บริหารจะต้องทำงานกับกลุ่มคนมากกว่าการทำงานกับบุคคลคนเดียว

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นหัวใจของการพัฒนากิจกรรมและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนและท้องถิ่นและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการเรียนรู้เห็นความร่วมมือของประชาชนและชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดการศึกษา และถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องสนใจและมีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น

ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังต่อไปนี้

ภัทรภรณ์ นันทวงศ์ (2545:9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ได้เสียสละทรัพยากรส่วนตัวคน เช่น ความคิดความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุ เข้ามามีบทบาทในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมด้านการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

ชนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551:30) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ

อรทัย ก๊กผล (2552:8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

จากการศึกษาความหมายการมีส่วนร่วมพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของประชาชนที่อยู่ร่วมกัน ชุมชนได้แสดงออกถึงความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ชุมชนและโดยประชาชนร่วมกันแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมเหล่านั้นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างปกติสุข และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม ไว้ดังต่อไปนี้

ไพรัส อรรถกามานนท์และมัทมาโชควรวฒนากร (2545:9) ได้กล่าวถึงแนวทางของลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรม โครงการได้ผลตามวัตถุประสงค์ ร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือแล้ว จะต้องร่วมกันในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม หรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
2. ร่วมปฏิบัติตามโครงการ คือ เข้าร่วมในการดำเนินงานโครงการ เช่น ร่วมออกแรง และร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น
3. ร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ คือ เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วได้มีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแลรักษาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551:35) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นออกเป็น 10 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินการ การควบคุมหรือตรวจสอบ การเสียสละเงิน แรงงานและเสียสละวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการประชุมและในการเป็นวิทยากร

จากการศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมคิด 2) การมีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจและร่วมปฏิบัติและ 4) การมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามประเมินผล

การตีมีด

ความเป็นมาของมีด

มีดเป็นเครื่องมือชนิดแรกๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวันมายาวนาน มีความเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรม ในการดำรงชีวิตไม่ว่าเป็นเผ่าพันธุ์หรือกลุ่มสังคมใดๆ ก็ตาม มีดเป็นเครื่องมือตัดเฉือนชนิดมีคมสำหรับใช้สับ หั่น ฉีก ปาด มีดบางชนิดอาจมีปลายแหลม สำหรับกรีดหรือแทง มักมีขนาดเหมาะสมสำหรับจับด้วยมือเดียว มีดของแต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์ของตนเองที่ชาวพื้นเมืองใช้สอยกันหรือนิยมใช้เป็นประจำเช่น มีดกรูข่าที่ใช้ในประเทศอินเดีย กริชของประเทศอินโดนีเซียหรือมีดตระกูลโบว์ที่ใช้ในประเทศตะวันตก สำหรับประเทศไทยมีดที่เป็นเอกลักษณ์ คือ มีดเหน็บหรือมีดปาดตาล เป็นเอกลักษณ์ที่ลงตัวและใช้ประโยชน์ได้สูงสุดในการการนำติดตัวการออกแบบรูปร่างมีดอาจจะแตกต่างกันบ้างที่เป็นเอกลักษณ์ที่ช่างแต่ละคนจะสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อจุดจุดประสงค์ที่แตกต่างกันแต่ยังคงไว้ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาชาวบ้านที่จะตีมีดขึ้นจากเหล็กกล้าผ่านกระบวนการตีจนได้รูปมีดที่สวยงาม (แก้ว ชัดติยะ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2556)

ประวัติของมีดในประเทศไทย

มีดในประเทศไทยค้นพบครั้งแรกราว 30,000 ปี ตามแหล่งโบราณคดีต่างๆ โดยวัสดุที่ใช้ทำมีดจะแตกต่างกันไปตามยุคสมัย มีในยุคหินที่กะเทาะให้มีความแหลมคม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือและอาวุธ โดยมีหลักฐานจากแหล่งโบราณคดีในภูมิภาคต่างๆ เช่น แหล่งโบราณคดีถ้ำหลังโรงเรียน จังหวัดกระบี่ ถ้ำในอำเภอไทรโยค ถ้ำต่างๆ ในบริเวณลุ่มน้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี ถ้ำผีแมนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เเพงผาช้างที่อุทยานแห่งชาติ ออบหลวง จังหวัดเชียงใหม่ แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี แหล่งโบราณคดีโนนป่าหวาย แหล่งโบราณคดี บ้านท่าแค อำเภอภูเรือ จังหวัดลพบุรี แหล่งโบราณคดีโคราช แหล่งโบราณคดีโนนนกทา อำเภอภูเรือ จังหวัดขอนแก่น แหล่งโบราณคดีโค่นแก่น้อยในด้านตะวันออกของหนองหาน อำเภอกุมภวาปีแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงอำเภอหนองหานจังหวัดอุดรธานี (แก้ว ชัดติยะ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2556)

มีดในยุคสำริด

ทำมาจากวัสดุสำริดขึ้นรูปโดยการหล่อและตี มักพบตามแหล่งโบราณคดีในพื้นที่ซึ่งเป็นสายแร่ทองแดง เช่น แหล่งโบราณคดีรูโล้นริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีอายุประมาณ 3,750-3,425 ปี แหล่งโบราณคดีบ้านนาดี อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี พบการหล่อสัมฤทธิ์เป็นเครื่องใช้เครื่องประดับ มีอายุประมาณ 2,700-2,400 ปี แหล่งโบราณคดีในกลุ่มน้ำมูลที่มีการใช้สัมฤทธิ์ เช่น ที่บ้านประสาธน์ บ้านหลุมข้าว อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีแหล่ง

โบราณคดีแหล่งศูนย์ ทางทหารปืนใหญ่ พบการใช้สัมฤทธิ์เป็นเครื่องใช้เครื่องประดับมีอายุประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว แหล่งโบราณคดีโนนป่าหวายบ้านห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เป็นแหล่งใหญ่ในการผลิตแร่ทองแดงประมาณ 3,500-2,900 ปี ส่วนมิดในยุคเหล็กมักทำมาจากเหล็กที่ขึ้นรูปและด้วยการตี การตีมิดเป็นอาชีพหนึ่งที่มีมาช้านานเป็นการเรียนรู้แบบธรรมชาติเป็นระบบดั้งเดิมมีการพัฒนาและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทั้งดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาและเทคนิคสมัยใหม่ ทำให้ได้มิดที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับส่งผลทำให้การตีมิดซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านธรรมดาเป็นสินค้า OTOP จากท้องถิ่นในภูมิภาคสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการอาชีพตีมิดเป็นอย่างดี (แก้ว ขัตติยะ, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2556)

การตีมิด

ความหมาย การตีมิด หมายถึงการนำเหล็กแผ่นหรือเหล็กเส้นมาตัดให้ได้ขนาดตามแบบ นำแผ่นเหล็กไปเผาแล้วตีขึ้นรูปบนทั่งด้วยค้อนเหล็ก นำไปเผาไฟและตีแบน ตกแต่ง ทำบ้องหรือเดือย ตีแต่งผิวเหล็กให้เรียบและมีความคมจากนั้นนำไปชุบคมมิดให้มีความแข็งแรงแล้วเข้าด้ามก่อนนำไปใช้ประโยชน์

เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการตีมิดคือ โรงเรือน เหล็ก เตาเผา ถ่านไม้และเหล็กเขี่ยถ่าน ทั้งเหล็กสำหรับใช้รองเหล็กที่จะตีหรือตัดเหล็ก ค้อนเหล็ก เหล็กสกัดสำหรับคัดเหล็กให้ได้ขนาดตามต้องการ คีมจับเหล็ก ตะไบเหล็ก เครื่องเจียรในไฟฟ้า เครื่องสูบลมไฟฟ้า อ่างน้ำหรือถังน้ำ หินลับมิด เหล็กดอกลาย (ตุ๊ดตู่) เศษผงเหล็กสำหรับขัดผิวเหล็กให้เรียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของการตีมิดการตีมิดจะมีคุณภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ความชำนาญผู้ตีมิด เหล็กที่ใช้ (อุดม กันใจวิน, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2556)

คุณสมบัติผู้ประกอบการอาชีพตีมิด

ผู้ที่ผู้ประกอบการอาชีพตีมิดควรมีคุณสมบัติ คือ มีความรู้เกี่ยวกับการตีมิด ความรู้เรื่องเหล็ก คุณสมบัติของเหล็ก มีความปราณีต อดทน ขยัน ซื่อสัตย์ หากความรู้อยู่เสมอ รักความเป็นไทย มีมุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของการตีมิดการตีมิดจะมีคุณภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความรู้ ความชำนาญผู้ตีมิด เหล็กที่ใช้ การเลือกใช้ถ่านสำหรับเผาเหล็ก

ขั้นตอนการตีมิด

1. การคัดและผ่าเหล็ก ช่างจะนำเหล็กที่จะใช้ทำมิดมาวัดขนาดความยาวเท่ากับชนิดของมิดที่ต้องการ แล้วนำส่วนที่จะตัดไปเผาจนเหล็กร้อนแดงได้ที่ จากนั้นจะใช้คีมจับไปวางบนทั่งตัดด้วยเหล็กสกัด แล้วนำเหล็กที่ตัดไปเผาไฟอีกครั้งเพื่อผ่าทแยงตามความยาวของเหล็ก
2. การแบนหรือการตีหลาบ คือ นำท่อนเหล็กที่ผ่าแล้วไปเผาไฟให้ร้อนแดงแล้วใช้คีมคีบออกมาวางบนทั่ง เพื่อตีให้แบนและได้รูปทรงของมิดตามที่ต้องการ การเผาเหล็กให้ร้อนแดง

แล้วนำมาตีแต่ละครั้ง ช่างเรียกว่า “แดง” การแบนมิดจะเริ่มจากส่วนที่เป็นค้ำหรือก้นมิดก่อน แล้วจึงตีส่วนที่เป็นตัวมิด

3. การทำบ้องหรือเคียบ บ้องหรือเคียบ คือ สันที่เป็นค้ำมิด ค้ำมิดที่เป็นแบบเคียบทำได้โดยช่างจะตีส่วนโคนของค้ำมิดให้มีลักษณะเรียว ปลายแหลม เพื่อนำไปเสียบฝังในค้ำไม้ ส่วนการบ้อง คือ การตีเหล็กส่วนโคนของมิดให้เป็นแผ่นแล้วตีให้ปลายทั้ง 2 ด้านโค้งเข้าหากัน ค้ำมิดมีแบบบ้องสามารถนำไปใช้ได้เลย หรืออาจใช้ค้ำไม้ต่อให้ยาวขึ้น

4. การตีแต่ง เป็นการตีเหล็กเพื่อให้ผิวเหล็กเรียบและได้มิดที่มีรูปร่างตามต้องการ ย้ำคมให้บางและตรง

5. การตะไบแต่ง หลังจากที่ได้มิดให้ไดรูปร่างที่ต้องการแล้ว ช่างจะตะไบแต่งส่วนคมมิด โดยใช้ตะไบเหล็ก แต่ปัจจุบันมักใช้เครื่องเจียรระโนไฟฟ้าเป็นเครื่องทุ่นแรง

6. การชุบคม ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการตีเหล็ก ซึ่งช่างต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ เพราะเป็นขั้นตอนที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความคม แข็ง ไม่บิ่นง่าย โดยนำเหล็กที่ใช้ทำมิดที่ตกแต่งคมเรียบร้อยแล้วไปเผาเฉพาะส่วนคมเท่านั้น เมื่อเหล็กร้อนแดงเสมอกันโดยตลอดแล้ว (มีสีแดงเหมือนลูกหนู) จะรีบนำมาจุ่มในอ่างน้ำ โดยจุ่มลงไปเฉพาะส่วนคม ประมาณ 1-2 เซนติเมตร การจุ่มน้ำจะต้องทำอย่างรวดเร็ว ประมาณ 1-2 ครั้ง ในช่วงที่เหล็กที่เผาเปลี่ยนสีจากสีขาวเป็นสีเหลือง ให้รีบจุ่มลงในอ่างน้ำทันทีและแช่ไว้จนเย็นจึงนำขึ้น ก็จะได้มิดที่มีคมแข็ง ไม่บิ่นหรือบิดเบี้ยวง่าย หากจุ่มน้ำเร็วเกินไปคือในช่วงที่เหล็กเปลี่ยนเป็นสีขาว จะทำให้มิดแข็งและบิ่นง่าย หรือหากจุ่มน้ำช้าไปคือตอนที่เหล็กเปลี่ยนเป็นสีเขียวแล้ว ก็จะทำให้เหล็กคืนตัว ทำให้คมมิดไม่แข็ง บิดเบี้ยวง่าย และใช้การได้ไม่ดี

7. การตกแต่งลดทาลงด้านบนของมิด

8. เข้าค้ำมิดและนำไปใช้ประโยชน์ตามความต้องการ

การเลือกมิดที่มีคุณภาพดีให้ ทดลองใช้คมมิดดูสันมิดเล่มอื่น หากดูไปแล้วดีคมไม่ลื่น แสดงว่าคมมิดแข็งแรงคม เหมาะที่จะซื้อไปใช้งาน หากดูแล้วลื่น ไม่ดีคม แสดงว่ามีชุบคมไม่ดี เมื่อนำไปใช้งานจะทื่อ (อุดม กันใจวิน. สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2556)

ส่วนประกอบต่างๆของมิด

1. ส่วนปลายมิด เป็นส่วนที่แหลมที่สุดของมิด ประโยชน์ใช้สำหรับแทง
2. ส่วนหน้าเป็นส่วนที่โค้งของมิดอยู่ระหว่างท้องมิดกับปลายมิด ประโยชน์ใช้สำหรับแล่งซึ่งช่างตีมิดจะตีให้บางและชุบให้แข็ง
3. ส่วนท้อง เป็นส่วนที่กว้างที่สุดของมิดถ้าเราวางมิดในแนวระนาบเราจะเห็นว่าส่วนนี้จะดำและมีน้ำหนักรวมมากประโยชน์ใช้สำหรับฟัน สับ หั่น ดังนั้นช่างจะตีมิดส่วนนี้ให้หนาและตุม

กว่าส่วนหน้าการขุดมีความแข็งแรงน้อยกว่าส่วนหน้าทำให้มีความแข็งแรงประน้อยลงเพื่อความทนทานในการใช้งาน

4. ส่วนเอวหรือโคนมิด เป็นส่วนที่อยู่ถัดจากส่วนท้องถึงค้ำมีเป็นส่วนที่แคบที่สุดมีความหนาที่สุดและขุดแข็งแรงน้อย เพื่อป้องกันการหัก เพราะเป็นส่วนที่แคบที่สุด ประโยชน์ใช้สำหรับสับของแข็ง เพื่อให้แตกง่ายเช่น ฝ่าไม้ไผ่ ฝ่ากะลามะพร้าว ฟันลวดหรือตะปู เป็นต้น

5. ส่วนก้นเป็นส่วนที่อยู่ในค้ำมิดเพื่อใช้ยึดกับค้ำมิด มีขนาดเล็กกว่าส่วนเอวเข้ามาข้างละเท่าๆ กันแล้วจะเรียวยาวมาโดยทั่วไปจะมีความยาวประมาณ 1-2 นิ้ว จะไม่ผ่านการขุดเพื่อป้องกันการหัก

การเข้าค้ำมิด

เครื่องมืออุปกรณ์ได้แก่ ไม้เนื้ออ่อน ไม้เนื้อแข็ง ไม้ไผ่ป่า ครั่ง ส่วนเจาะไม้ ปลอกโลหะ ขนาด 1 นิ้ว เครื่องขัดกระดาษทรายน้ำและอ่างน้ำ

ขั้นตอนการเข้าค้ำมิด 1) ตัดไม้ให้มีความยาวตามต้องการ 2) ใช้ส่วนเจาะกิ่งกลางค้ำมิดเล็กประมาณ 1 นิ้ว ใส่ครึ่งผลงในรูให้เต็ม 3) นำมิดไปเผาจนกว่าก้นจะแดง 4) นำก้นมิดใส่เข้าลงในรูค้ำมิดที่เจาะไว้ 5) ใช้มือจับใบมีดกระแทกกับพื้นจนก้นมิดลึกและจม โคนมิดเกือบติดกับค้ำมิด 6) นำมิดไปจุ่มน้ำเพื่อให้เย็นลง 7) นำค้ำมิดไปขัดให้เรียบและหมดเสียงก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือจำหน่ายได้ (อุคม กันใจวิน. สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2556)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีผู้ศึกษาวิจัยและได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

ณรงค์ศักดิ์ ศรีวิสัย (2545) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาช่างทอผ้ากระเหรี่ยงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ตืนวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนพบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตร พบว่า ผลงานนักเรียนมีความเหมาะสมกับการใช้หลักสูตร และความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า รูปแบบรายละเอียดทั้งจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้และการประเมินผล รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประสานงานกับวิทยากรท้องถิ่นมีความเหมาะสม

กณิต โคตะติ (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชา งานประดิษฐ์ช่างเรื่อง ผลิตภัณฑ์จากวัสดุที่เหลือใช้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปทุมวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่าหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีวิชางานประดิษฐ์ช่างเรื่อง ผลิตภัณฑ์จากวัสดุที่เหลือใช้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีความเหมาะสมและองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน

สุภารัตน์ ปาละลี (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเคือศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเคือศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขลา เขต 3 มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นพบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ 83.42/81.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับร้อยละ 83.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 และเจตคติต่อผ้าข้อมครามของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิญชลี คำนพนัง (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีหน่วยการเรียนรู้การทำบายศรี ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรสาระท้องถิ่นเรื่องการทำบายศรีมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากโดยแบ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการทำบายศรีมากในด้านการเตรียมอุปกรณ์ มีส่วนร่วมมากในด้านผลสัมฤทธิ์ของบายศรีและด้านการปฏิบัติทำบายศรี ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคทฤษฎี พบว่า หลังจาเรียนการทำบายศรีแล้ว นักเรียนมีความรู้มากขึ้นด้านความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการทำบายศรีในระดับมากทุกด้านคือ ด้าน เนื้อหาการเรียน ด้านกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน และด้านผลที่ได้รับจากการเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดที่ได้มีส่วนช่วยเพื่อนในกลุ่มทำบายศรี แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชอบการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะสามารถทำงานที่ตนเองถนัดและได้รับการยอมรับจากเพื่อน เกิดความภาคภูมิใจเข้าใจสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ศิลปะ อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สุนิสสัย มาตั้น (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง การทำปลาสามสมุนไพร ของโรงเรียนบ้านด่านแม่คำมันพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า 1) หลักสูตรมี ประสิทธิภาพ 83.06/80.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อหลักสูตร พบว่ามีค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x} = 4.58$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.31$) หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่งต่อหลักสูตรท้องถิ่นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับช่วงชั้นที่ 3 เรื่องการทำปลาสามสมุนไพรของโรงเรียน ด่านแม่คำมันพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

สุรชัย เพ็ชรแสน (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีหน่วยการเรียนรู้เรื่อง พานบายศรี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโคกสูงประชาสรรค์ อำเภอน้ำพอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จังหวัด ขอนแก่น พบว่าผลการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีหน่วยการ เรียนรู้ เรื่อง พานบายศรี นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (87.87) 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีหน่วยการเรียนรู้เรื่อง พานบายศรี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยรวมมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

ประพงษ์ จวร โมทย์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วิชาสมุนไพรใน ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบัวขาว องค์การบริหารจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.93/ 83.37 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 นักเรียนที่เรียนที่เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมี เจตคติต่อการเรียน หลังเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ศราญ วิเศษสมบัติ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง หนั้หมูแสนอร่อย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมพร บ้านเขาถล่ม อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร พบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง หนั้หมูแสนอร่อยที่มีคุณภาพระดับมากที่สุด มีองค์ประกอบครบถ้วน มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ใน การจัดการเรียนการสอนได้ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง หนั้หมูแสนอร่อย อยู่ใน ระดับมากที่สุด

ปีนองงค์ พระนิจรมย์และคณะ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองหัวปวงประชานุเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่นการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วน มีความสอดคล้องกันผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$) 2) หลักสูตรท้องถิ่นการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง มีคุณภาพด้านความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

วิจักขณ์ ทองเพชร (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนดิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกันในองค์ประกอบ เหมาะสมกับนักเรียน ความต้องการของท้องถิ่น เสริมการเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะของนักเรียน จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียนมีความรัก ความภูมิใจ เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ เป็นอาชีพเสริมได้ มีความต้องการให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องอื่นๆ มาใช้ในการเรียนการสอนอีก ควรมีการจัดหลักสูตรท้องถิ่นอื่นในแนวเดียวกัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย ควรจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนหรือสถานที่ใกล้เคียง โรงเรียน โดยครูและวิทยากรท้องถิ่นร่วมกันให้ความรู้

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่นของตนเอง ทำให้นักเรียนสนใจและเกิดความรักและผูกพันกับชุมชน โดยมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีผู้ศึกษาทำการวิจัย และได้ข้อสรุปผลการวิจัยไว้ ดังนี้

ทาวาง (Tawang, 1995:2118-A) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรูปแบบการคิดเรื่อง การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เมื่อนำไปใช้สอนกับท้องถิ่นที่มีลักษณะเดียวกันยังให้ผลสัมฤทธิ์เหมือนเดิม การนำไปสอน พบว่า ด้านการฝึกอบรม

ด้านเนื้อหา ด้านทักษะ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันสรุปสำหรับความคิดด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจโดยรวมไม่แตกต่างกัน

บัทเลอร์ (Butler.1996:4254-A) ได้ทำการวิจัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบ กราฟิกที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบ กราฟิกที่จำเป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงแต่งตั้ง คณะกรรมการขึ้นมาประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ กราฟิกและนักการศึกษา เมื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้วควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้เป็นที่ทราบทั่วกัน ทั้งนี้ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

กันชา (Cunha. 1997:288-A) ได้ทำการศึกษาระบวนการพัฒนาหลักสูตรด้านการศึกษามีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร พบว่าการให้ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายกระบวนการและวางแผน ทำให้สามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนสามารถพัฒนาแนวทางสู่ความสำเร็จและทำให้ประชาชนเสียสละมอบเครื่องมือที่ส่งเสริมหลักสูตรพร้อมทั้งทำให้ประชาชนและผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรสามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกันได้

แอน (Ann.1999) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Identified Professional Development Need of Teacher in Curriculum Reform กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 185 คน ในโรงเรียนขนาด กลางทั้งในเมืองและนอกเมือง ในรัฐนอร์ทเทิร์น โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลโดยรวมเกี่ยวกับครูและโรงเรียน ส่วนที่ 2 เป็นระดับความต้องการในการสนับสนุนในด้านการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดและสัมภาษณ์กลุ่ม แบบเน้น (Focus Group Interview) ผลการศึกษา พบว่า ครูได้ระบุความต้องการเวลาในการวางแผน อภิปราย สังเกตและการระดมความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับวิธีสอน ในส่วนของครูต้องการให้ ผู้บริหารของรัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนโดยการสนับสนุน งบประมาณและความช่วยเหลือจากเพื่อนครู นอกจากนี้ผู้บริหารต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียน การสอนและ การประเมินผลในชั้นเรียน

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ดังที่กล่าว มาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวกับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ของตนเอง ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ท้องถิ่นนั้นด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรักความภาคภูมิใจ ในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และเป็นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ จุฬมุงหมายของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27วรรคสอง กำหนดให้

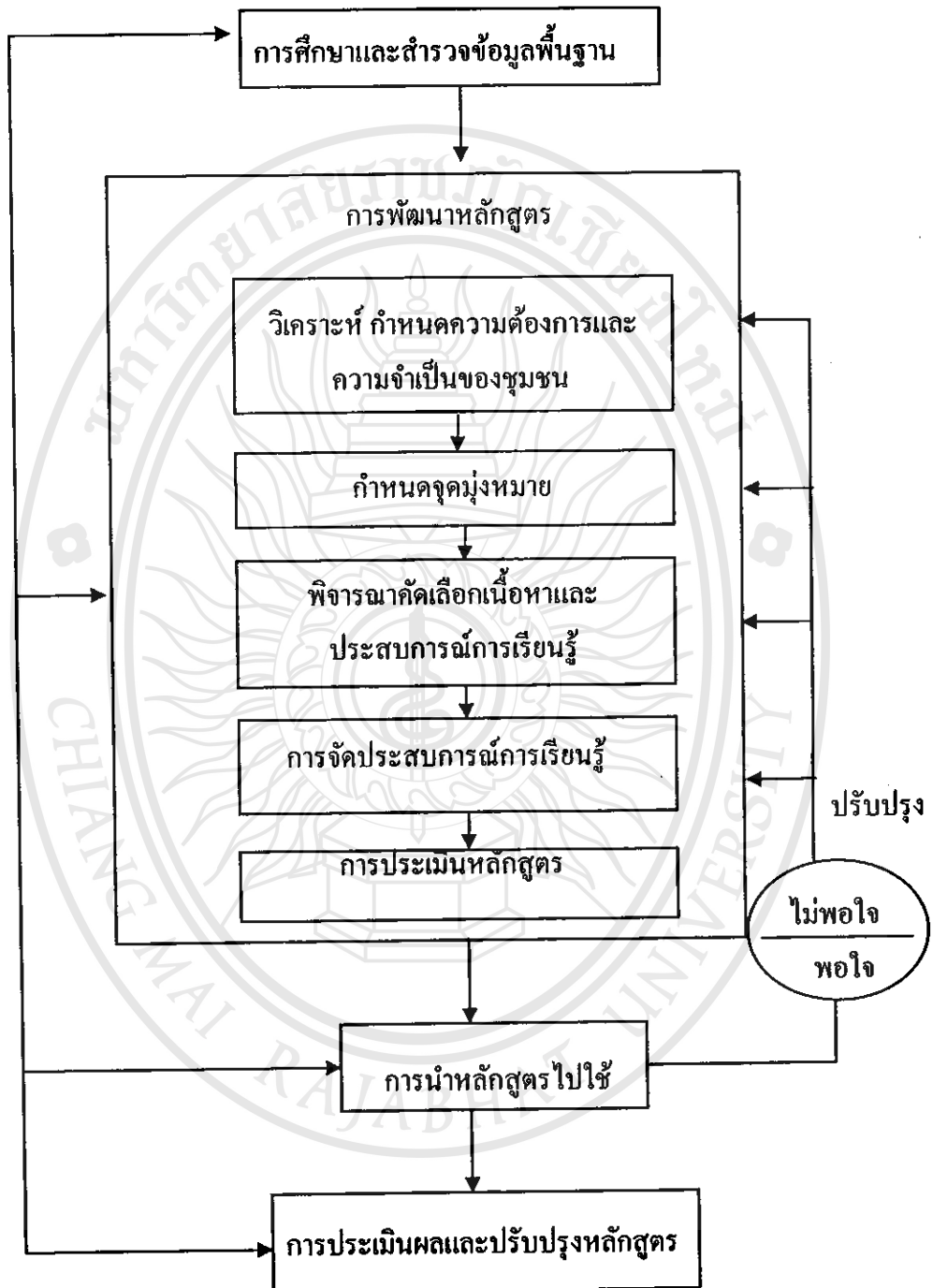
สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ตามวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ

แนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมการพัฒนาหลักสูตรของนักพัฒนาหลักสูตรมีข้อสรุปที่จะต้องนำข้อมูลจากหลายแหล่งรวมทั้งจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนมากำหนดจุดมุ่งหมาย คัดเลือกเนื้อหา คัดเลือกการจัดประสบการณ์โดยมีการประเมินผลและการตรวจสอบในการร่างหลักสูตรไปสู่การใช้หลักสูตรและประเมินผลหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (ม.ป.พ.) นิคม บุญหลง (2542) และอุดม เชยกิจวงศ์ (2551) ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงได้ประมวลเป็นกรอบแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด” โดยชุมชนมีส่วนร่วมดังนี้

แนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด” โดยชุมชนมีส่วนร่วม
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22

แผนภูมิที่ 2.10 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การตีมีด”